TEATR im. Juliusza Słowackiego w Krakowie

SCENA MINIATURA

LETNI DZIEŃ

Sławomir Mrożek

SEZON 2000/2001

Józef Opalski

LETNI DZIEŃ

„Można się zabić nawet na pół godziny przed śmiercią" – Ud

Co może się wydarzyć w czasie letniego, słonecznego dnia, kiedy „błękitny nieboskłon, szum morza i kwilenie mew", kiedy zawiązują się wakacyjne znajomości i flirty, a leniwość letniskowego czasu pozwala na beztroskę i marzenia, niespieszną zabawę i grę pozorów rozjarzoną przez słońce?

Ten spokój nagrzanej słońcem natury i opalizowanie gier ludzko-towarzyskich jest wszakże w sztuce Mrożka zaciemniony i naznaczony. Przez śmierć. Jej obecność kładzie się cieniem na ów słoneczny dzień, na wszystko, co się tu wydarzy.

Bowiem w *Letnim dniu* przegląda się całe życie ludzkie. Rodzi się uczucie. Zaskakuje śmierć. Pojawiają się i znikają, konstruują i rozmywają kształty natury ludzkiej. To, co nas cieszy i boli, rozwesela i przygnębia, stwarza i unicestwia. Oglądając bohaterów sztuki, możemy przyjrzeć się sobie. Wygodna i niewygodna pozycja zarazem. Jak zawsze, kiedy teatr podsuwa nam lustro, byśmy się w nim przeglądnęli, obejrzeli nasz grymas, śmieszność i niedolę naszą. W tej przypowieści o losie ludzkim, nie ma zwycięzców i przegranych. Jest tylko bezmierny smutek zmarnowanych nadziei i marzeń o szczęściu, niespełnionych.

A przyroda, w swym rozsłonecznieniu, leniwym przyboju fal morskich i kwileniu mew, przygląda się ludziom. Spogląda na ich niezgodę na samych siebie. I stara się – być może - ukoić bezbrzeżny ich smutek.

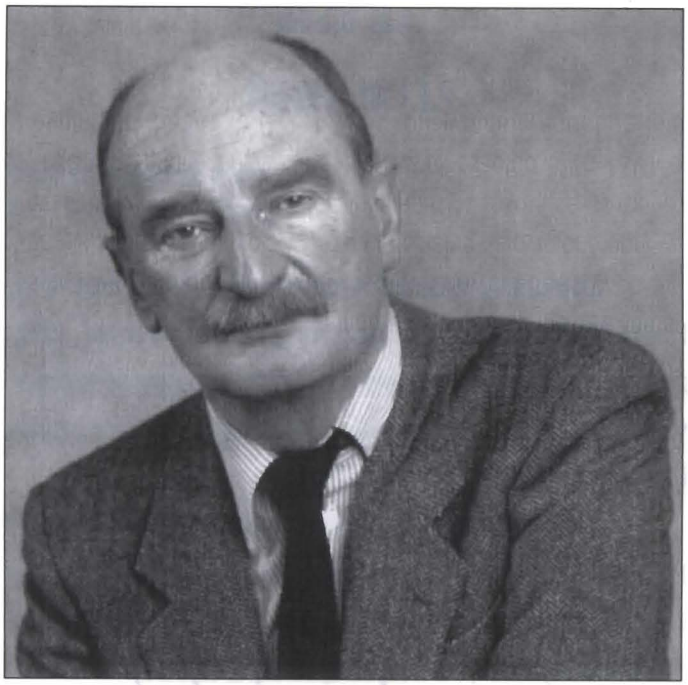

SŁAWOMIR MROŻEK

Dramatopisarz, prozaik, rysownik – urodził się 29 czerwca 1930 r. w Borzęcinie, na ziemi krakowskiej. W 1949 ukończył liceum ogólnokształcące im. B. Nowodworskiego w Krakowie. Studiował w krakowskich uczelniach: w Uniwersytecie Jagiellońskim (filologia orientalna), Politechnice Krakowskiej (architektura) oraz Akademii Sztuk Pięknych (malarstwo i rysunek). W latach 1950-1958 zajmował się pracą dziennikarską, współpracując z krakowskimi czasopismami „Przekrojem", „Dziennikiem Polskim", „Życiem Literackim". W „Echu Krakowa", w latach 1955-1957, był etatowym krytykiem teatralnym. W 1959 przeniósł się do Warszawy. Od 1963 mieszkał za granicą - najpierw w Chiavari we Włoszech, od 1968 w Paryżu, uzyskując w 1978 obywatelstwo francuskie, okresowo mieszkał także w RFN i USA. Pod koniec roku 1989, wraz z żoną pochodzenia meksykańskiego Susaną Osorio Rosas, przeniósł się do Meksyku, skąd powrócił do Polski w 1996, osiedlając się w Krakowie.

Jego artystyczna biografia obejmuje nie tylko twórczość literacką, ale również cykle rysunków, w których niepowtarzalną, charakterystyczną kreską, powszechnie określaną jako „styl mrożkowy" opowiada o otaczającym świecie nadając mu kształt własnej wizji filozoficznej. Karykaturował w nich zjawiska życia codziennego, z ironią, ale i z sympatią kreślił np. nieporadnego człowieczka w czapce „krakusce" z pawimi piórami, demonstrującego dumę i honor. W 1950 r. przyniosły mu one laur konkursu rysunkowego ogłoszonego przez redakcję „Szpilek". W tym samym roku debiutował jako publicysta w „Przekroju" reportażem *Młode miasto,* co zapoczątkowało jego działalność dziennikarską uhonorowaną w 1953 r. nagrodą im. Juliana Bruna. Współpracował z eksperymentalnym teatrem studenckim Bim-Bom w Gdańsku, gdzie w 1956 wystawiono jego próbę sceniczną *Profesor*, w reżyserii Zbigniewa Cybulskiego. Ważnym epizodem w jego życiu była również współpraca z krakowskim kabaretem Piwnica pod Baranami. Pierwsze zbiory prozy: *Opowiadania z Trzmielowej Góry* i *Półpancerze praktyczne* ukazały się w 1953 r., ale dopiero *Słoń* był tym znaczącym, wysoko ocenionym przez krytykę, który przyniósł mu w 1957 r. nagrodę „Przeglądu Kulturalnego" oraz tytuł „polskiego surrealisty" i „mistrza miniatury". Po parodii powieściowej *Maleńkie lato* (1956), przychodzi kolej na pełnospektaklowy debiut teatralny - *Policję* (*Policjanci*), wystawioną w 1958 r. w Teatrze Dramatycznym w Warszawie. W następnym roku debiutuje na krakowskiej scenie w Teatrze Lalki i Maski „Groteska" *Męczeństwem Piotra Ohey'a*, a od 1961 r. można już mówić o „festiwalu" sztuk Mrożka w polskich teatrach: *Indyk*, *Na pełnym morzu*, *Karol*, *Strip-tease* grane są na kilku scenach równocześnie. Dramaturgiczny sukces pieczętuje *Tango* (1965), które jest niewątpliwie najczęściej realizowanym dramatem Mrożka w kraju i za granicą.

W 1968 Sławomir Mrożek publicznie zaprotestował przeciw ingerencji wojsk polskich w Czechosłowacji, co stało się powodem zakazu rozpowszechniania jego utworów, obowiązującym do 1971 r. Po ogłoszeniu w Polsce stanu wojennego w 1981 r. zajął podobne stanowisko, zerwał współpracę z oficjalnymi

czasopismami, ale zezwalał na inscenizacje teatralne utrzymując w ten sposób kontakt ze swymi widzami (czytelnikami). W repertuarach teatralnych stale były i są obecne jego utwory m.in.: *Szczęśliwe wydarzenie* (1973), *Garbus* (1975), *Emigranci* (1975), *Vatzlav* (1979), *Pieszo* (1980), *Ambasador* (1981), *Portret* (1987), *Miłość na Krymie* (1994).

Sława dramaturga przyćmiewa sławę prozaika, ale nie można zapominać, że jest również autorem m.in. *Wesela w Atomicach* (1959), *Ucieczki na południe* (1961), *Dwóch listów* (Paryż 1970, Kraków 1974) i bardzo wielu opowiadań i felietonów publikowanych m.in. w „Dialogu", „Tygodniku Powszechnym", „Gazecie Wyborczej", a także autorem scenariuszy filmowych, jak *Wyspa róż* (1975), *Amor* (1978), *Powrót* (1978). W latach 1994-1999 ukazały się nakładem szwajcarsko-polskiego wydawnictwa Noir sur Blanc *Pisma zebrane*.

Jego twórczość została przetłumaczona na wiele języków w krajach europejskich, w obu Amerykach, Australii, Japonii, Afryce. Został uhonorowany prestiżowymi nagrodami, m.in. Fundacji Kościelskich (Genewa 1962), Prix de l'Humeur Noir (Paryż 1964), austriacką nagrodą państwową dla literatury europejskiej (1972), hiszpańską nagrodą krytyków za *Tango* (1973), doroczną nagrodą Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie za całokształt twórczości (Londyn 1984), literacką nagrodą im. Franza Kafki (Klostenburg 1987).

Letni dzień miał prapremierę w Teatrze Polskim w Warszawie w 1984 r., a w Krakowie wystawiany był w Teatrze Lalki i Maski „Groteska" (1986) i Teatrze STU (1987).

Sławomir Mrożek w karykaturze Feliksa Topolskiego, 1965

Sławomir Mrożek

LETNI DZIEŃ

Reżyseria
Józef Opalski

Scenografia
Małgorzata Szydłowska

Premiera 4 stycznia 2001

Obsada:

Ud
Wojciech SKIBIŃSKI

Nieud
Mariusz WOJCIECHOWSKI

Dama
Joanna MASTALERZ

Inspicjent
Anna Wójcicka

Realizacja dźwięku
Krzysztof Adamek

Realizacja światła
Michał Bystrzycki, Adam Dąbroś

Fot. Z. Bielawka

Sławomir Mrożek

EGZAMIN

Szedłem przez gmach, komnata za komnatą. Czy on słyszy już moje kroki? Kiedyś myślałem, że to ja będę siedział za stołem, bogato zastawionym, w bogatej odzieży, a on będzie szedł ku mnie, ubogi i kamienny. Jak zwykle, jak zawsze – okazuje się inaczej.

Prowadził mnie od drzwi otwartych do drzwi otwartych na przestrzał punkt świetlny nanizany na amfiladę. Sale wypełnione mrokiem, ich przestrzeń poznawałem tylko jako echo moich kroków. Nie takie, jakie budziłby on. Nie jestem kamienny i moje echo ludzkie było skórzane i szeleszczące.

Punkt rozdwoił się. Dwa płomyki świec, które najpierw, z odległości, wydawały się jednym. Dwie świece stoją na stole, ale twarz pomiędzy nimi powleczona jednostajnym cieniem, szarością, bo kamienna.

Stół pusty, z czarnego dębu. Oprócz świec w szarych, cynowych lichtarzach nic na stole nie ma. Żadnej zastawy. Świece żółte, woskowe.

Stoję przed nimi i moje kroki milkną.

- Odpowiadaj na pytania i mów tylko prawdę. Po pierwsze, czy jeszcze pamiętasz?

Głos kamienny...

- Tak, ale niczego nie czuję.
- Nawet znużenia pamięcią?
- Moja pamięć jest tak odległa ode mnie jak obrazy, które przedstawia.
- Czy jeszcze czego chciałbyś?
- Nawet jeżeli jeszcze chcę czegoś, to widzę przedmiot mojego pożądania w tej samej odległości, w jakiej widzę moje pożądanie. A zresztą...
- Co?
- Czy mogę zadać pytanie?
- Mów.
- Czy nie wszystko już było?

Zgasił jedną ze świec. Nie wydał tchnienia, płomień świecy nie zachwiał się, zgasł od razu, jakby zgaszony od wewnątrz.

- Co to znaczy...
- Ostrzeżenie. Twoje pytanie świadczy, że masz wątpliwości.
- To było pytanie retoryczne.
- Nie ufam ci. Pomówmy o teraźniejszości.
- Mogę tylko milczeć o czymś, czego nie ma.
- Uważaj! Odezwałeś się jednak.
- Aby zaprzeczyć.
- Czy bronisz się szczerze, czy też przyznajesz, że odezwałeś się niepotrzebnie?
- Przyznaję.
- Tym razem ci jeszcze wybaczam. Ile razy wydawało ci się, że jesteś gotów?
- Wiele razy.
- Dlaczego nie przychodziłeś?
- Bałem się.
- I szedłeś tutaj...
- Bez uczuć.
- Pusty?
- Nie. Brak nie może być pusty.

Teraz milczy. Nie wiem, co znaczy jego milczenie. Być może rozważa moje odpowiedzi. Ale nie mam sobie nic do wyrzucenia. Zdałem egzamin. Za chwilę podniesie się i weźmie mnie za rękę. Odwróci się i poprowadzi mnie tam, gdzie —jestem tego pewien, choć widzę tylko ciemność – jest przejście.

- Więc uważasz, że jesteś gotów?
- Tak, jestem gotów.
- Więc uważasz, że jesteś gotów?
- Pytałeś mnie już o to.
- Wiem, o co pytałem, i pytam jeszcze raz!

I łagodniej:

- Chcę ci dać szansę.

Więc odpowiadam raz jeszcze tak szczerze, jak tylko umiem:

- Tak, jestem gotów.

Wtedy zgasła druga świeca.

Opowiadania, Kraków 1981

Dyrekcja Teatru dziękuje firmie
„Merloni TermoSanitari – Polska" Sp. z o.o.
producentowi urządzeń grzewczych

ARISTON

za podarowanie samochodu dostawczego
marki Fiat Ducato

Patronat medialny

RZECZPOSPOLITA

TELEWIZJA KRAKÓW

DZIENNIK POLSKI

RADIO KRAKÓW Małopolska

BCI Bankowe Centrum Informatyki

KRAKOWSKIE AKTUALNOŚCI KULTURALNE KARNET

Dyrektor Teatru
KRZYSZTOF ORZECHOWSKI

Zastępca Dyrektora
WIKTOR HERZIG

Asystent Dyrektora
Paweł Szot

Sekretarz literacki
Anna Stafiej

Kierownik muzyczny
Andrzej Bonarek

Asystent scenografa
Elżbieta Wójtowicz-Gularowska

Koordynator Pracy Artystycznej
Kinga Głowacka

Kierownik archiwum
Diana Poskuta-Włodek

Przygotowanie do druku oraz cyfrowy druk offsetowy
Fabryka Grafiki s.c. tel. (012) 637 13 12

Kierownik techniczny d/s eksploatacji
Ryszard Starobrański

Brygadier sceny
Jacek Repetowski

Rekwizytor
Roman Łopatczak

Kierownik pracowni elektrycznej
Janusz Zielonka

Kierownik pracowni akustycznej
Paweł Gawlik

Kierownik pracowni perukarskiej
Bożena Rybak

Kierownik techniczny d/s produkcji
Zdzisław Jarosik

Kierownik pracowni krawieckiej damskiej
Maria Szczypczyk

Kierownik pracowni krawieckiej męskiej
Leszek Wyżga

Kierownik pracowni malarsko-modelatorskiej
Maria Hodur

Kierownik pracowni stolarskiej
Stanisław Nieć

Kierownik pracowni ślusarskiej
Adam Rojek

Kierownik pracowni tapicerskiej
Michał Rzepka

Teatr im. Juliusza Słowackiego, Pl. Św. Ducha 1, 31-023 Kraków
Rezerwacja biletów
tel./fax (12) 422 40 22, 422 45 75 w. 25
www.slowacki.krakow.pl
Kasa biletowa
tel. (12) 423 17 00, 422 45 75 w. 26